

Савчук Є. Б.,
генеральний директор ТОВ «Полтавінюрсервіс»,
м. Полтава

Чубенко О. А., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КАТЕГОРІЇ «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ»

Питання сутності, змісту і природи, а також різновидів адміністративно-правового режиму є одним з ключових для адміністративного права, оскільки це поняття, з одного боку, поєднує різноманітний юридичний інструментарій, змушуючи його функціонувати на єдиних правових засадах, а з іншого, – забезпечує його диференціацію, створюючи різні умови реалізації прав і обов'язків суб'єктів залежно від цілей, завдань, часу і місця здійснення діяльності, обстановки, яка складається під впливом факторів зовнішнього середовища [1, с. 477].

Поняття і сутність правового режиму в рамках загальної теорії права досліджували, зокрема С.С. Алексєєв, О.В. Малько, Е.Ф. Шамсумова. Власне ж категорія адміністративно-правового режиму є хоч і усталеною, проте відносно мало розробленою в науці адміністративного права. З різним ступенем деталізації вона розглядається у працях Д.М. Бахраха, О.О. Крестьянінова, Ю.М. Козлова, Л.Л. Попова, В.Б. Рушайла, Ю.А. Тихомирова та інших авторів.

Так С.С. Алексєєв визначає правовий режим як порядок регулювання, виражений убагатоманітному комплексі правових засобів, що характеризують особливе поєднання дозволів, заборон і позитивних зобов'язань та створюють особливу спрямованість правового регулювання [2, с. 373–374]. Конкретизуючи визначення С.С. Алексєєва, М.І. Матузов та О.М. Малько пропонують визначати правовий режим як особливий порядок правового регулювання, що виражається в певному поєднанні юридичних засобів, що створюють бажаний соціальний стан, конкретний ступінь сприятливості або несприятливості для задоволення інтересів суб'єктів права. Вони вказують на наближеність правового режиму в системі юридичних категорій до поняття «правовий стан», «правове становище», «правовий статус». На думку авторів, правовий режим, покликаний впорядкувати соціальні стани і процеси, і сам є правовим станом. У той же час автори пишуть, що правовий режим є функціональною характеристикою права, покликаний забезпечити досягнення відповідного соціального ефекту, стану [3, с. 16–17].

Інші дослідники підкреслюють подібність понять «правовий режим»

та «право в об'єктивному розумінні», зазначаючи, що поняття правового режиму майже співпадає з поняттям системи права, якщо вона розглядається під кутом зору відносин громадян, організацій у зв'язку з певними об'єктами. К.В. Бережна пропонує визначати митно-правовий режим як сукупність правових норм, що, залежно від заявленої мети переміщення товарів та інших предметів, визначають порядок такого переміщення; умови перебування товарів та інших предметів на митній території чи поза митною територією держави; встановлюють коло прав та обов'язків учасників правовідносин, що при цьому виникають; обсяг і зміст митних процедур, що здійснюються митними органами [4, с. 5].

Для з'ясування сутності правового режиму, як цілком слушно відзначає В.М. Завгородня [5, с. 34], необхідно врахувати, перш за все, те, що ця категорія є однією з найбільш загальних і вміщує в себе цілісну систему елементів, які в поєднанні і взаємодії забезпечують виконання правом своїх регулятивних функцій. Саме тому її аналіз під різними кутами зору дає можливість виявити характеристики, що наближають правовий режим до механізму правового регулювання, методу правового регулювання, правового становища (статусу), власне до права в його об'єктивному розумінні. У найзагальніших рисах правовий режим може бути визначений як юридична конструкція (сукупність юридичних конструкцій), що реалізується в певній сфері правовідносин та забезпечує правові умови і параметри їх функціонування. У той же час галузева належність, єдність предмета, методу, принципів адміністративного права надають різним адміністративно-правовим режимам спільні риси.

Повністю погоджуючись із думкою В.М. Завгородньої [5, с. 35], зауважимо на тому, що адміністративно-правовий режим може бути визначений як сукупність юридичних конструкцій, котрі встановлюються і реалізується в певній сфері відносин, які складають предмет адміністративного права, та забезпечує публічні інтереси за допомогою адміністративно-правових засобів. Характеризуючи кожен адміністративно-правовий режим у всій їх розмаїтості, слід виходити з аналізу відповідних юридичних конструкцій їх втілення у правовідносинах, оскільки передбачені законом адміністративно-правові засоби самі по собі ще не створюють правового режиму. Для досягнення поставленої в рамках відповідного режиму мети необхідно, щоб ці засоби утворювали конструктивну єдність та набували функціонального змісту. Категорія адміністративно-правового режиму становить значну методологічну цінність для адміністративно-правової науки і може бути застосована до будь-яких відносин у сфері адміністративно-правового регулювання. Зважаючи на її важливе значення для правотворчої і правозастосовної діяльності, вбачається необхідним подальше дослідження природи, сутності, призначення адміністративно-правових режимів.

Література

1. Бахрах Д. Н. Административное право [Текст] : учеб. для вузов. – 3-е изд., пересмотр, и доп. / Д. Н. Бахрах, Б. В. Россинский, Ю. Н. Стариков. – М. : Норма, 2007. – 816 с.
2. Алексеев С. С. Право. Азбука. Теория. Философия. Опыт комплексного исследования [Текст] / С. С. Алексеев. – М. : «Статут», 1999. – 712 с.
3. Матузов Н. И. Правовые режимы : Вопросы теории и практики [Текст] / Н. И. Матузов, А. В. Малько // Правоведение. – 1996. – № 1. – С. 16–19.
4. Бережна К. В. Митно-правовий режим транзиту в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук :12.00.07 / К. В. Бережна; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2003. – 16 с.
5. Завгородня В. М. Категорія «адміністративно-правовий режим» у понятійному апараті адміністративного права / В. М. Завгородня // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 6. – С. 31-35.

УДК 342.733

Толкачова І. А., к.ю.н.,
Семенюк Я. А., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА НА ОСВІТУ

Основні права та свободи людини і громадянина – це закріплені в Конституції України невід’ємні права та свободи людини і громадянина, що належать їм від народження чи завдяки наявності у них громадянства України, гарантуються нашою державою і становлять ядро конституційно-правового статусу особи в Україні.

Важливим елементом системи конституційних прав, свобод та обов’язків людини і громадянина є культурні права, основним серед яких є право на освіту. Утвердження і забезпечення права людини на освіту в будь-якій країні є одним з найважливіших обов’язків держави. Право на освіту є необхідним фактором розвитку не тільки особистості, її інтелектуального потенціалу, а й політичної, соціальної та економічної системи суспільства.

Право на освіту – це право людини на здобуття певного обсягу знань, культурних навичок, професійної орієнтації, які необхідні для нормальної життєдіяльності в умовах сучасного суспільства [1, с. 145].

На сьогодні, освіта є однією з найважливіших умов всебічного розвитку особи і передумовою здійснення багатьох конституційних прав.

Освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами.

Зміст права на освіту в найзагальнішому вигляді становить собою